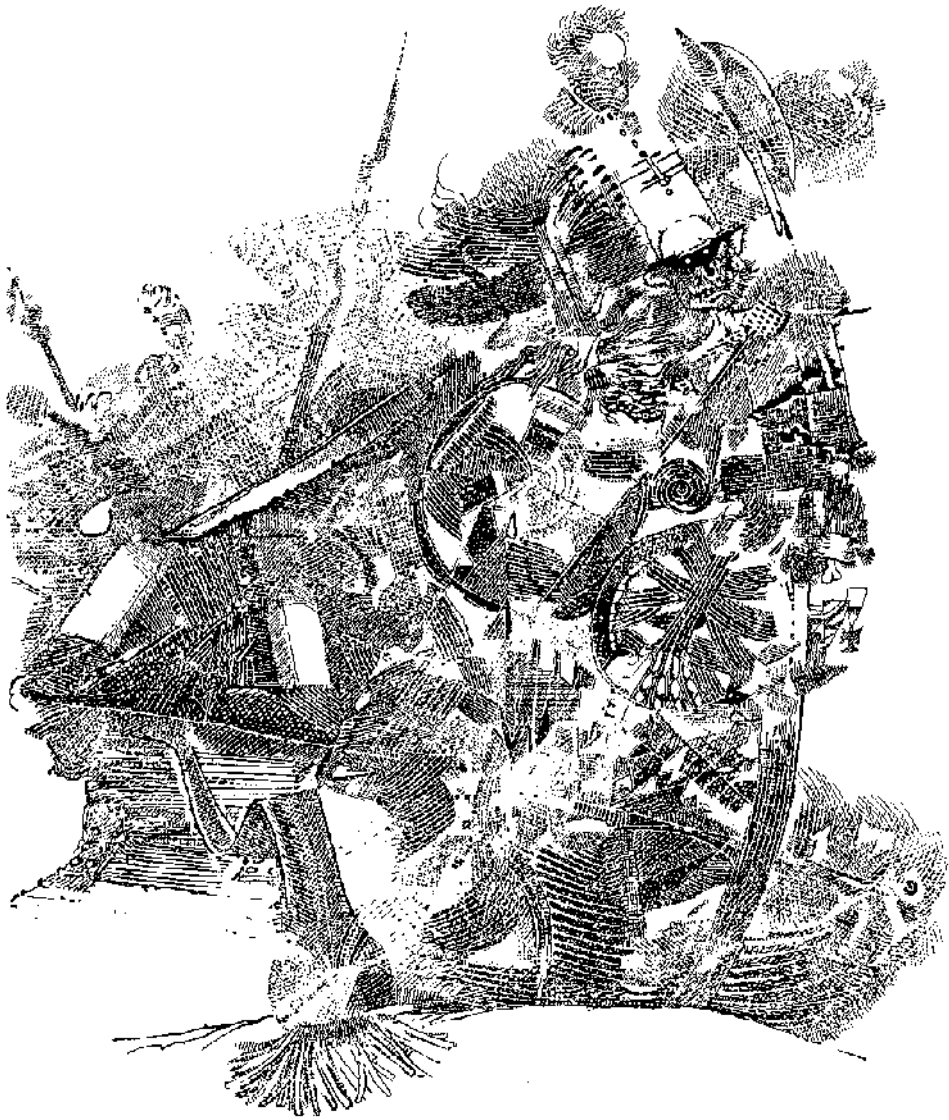

JUHÁSZ FERENC

Lipták György szeretete

Lipták György nagy mester! Jobb, ha ezt azonnal kimondom. Mert a kimondás szigorú bizalma szigorú hitelt kér. Ebbe a művészebe olyan sűrű, úgy összezsúfolódott a teremtés-láz, a szinte megfogalmazhatatlan ihlet, mint a fénysugárzás a csillagokban, mint a bonyolult erő-sűrűség az atomokban. Évtizedek óta ismerem személyét és működését, s látszatra mintha nem változott volna, mint a Kozmosz, amelyről ma újra azt mondják a fizikusok, hogy korongszerűen lapos. Költő vagyok, ezen is töprenghetek, hisz a költő működésének is a hit a lényege. Hiszen az Isten tenyerén a világ, vagy a Világ meg az Isten ugyanaz, ahogy Baruch de Spinoza mondta. Époszi méretű fölsorolásba kellene kezdenem, hogy elmondjam műveinek sűrű és tömött sokaságát, de hát ez egy éposz lenne, végtelen szorzás és elosztás, mert a Lipták-mindenség a szeretet, a borzalom, a mese, a kóc-Jancsiság, legenda, a csöndszelíd páfrány, lócsontváz-temető, gyermekkori dugattyús csodagép törpe mozdony, a lepkeszárny-pávahímfarok, bukfenc-törpe, madár-vizslatás mítosza. Jólátokat összedöntő robbanás. Szivárványvigasz és oly sűrű rejtelem-gubanc, mint a megmárványosodott füst. Ősi fossziliából visszavarázsolódott élőlény. Növényborzasság burjánzás-dzsungel. A természeti tébolyult tenyészet. A boldog, tomboló öröm növény-alakban, madár-alakban, ember-alakban, erdei törpe manók, rózsák, rettenetek és remények. És mindez olyan finom vonalakból, mint egy szempilla-gyűjtemény gyötrelme és végtelen reménye. Ez az (eddig) életmű, akár a seben a gézkötés vérrel, át van itatva merengéssel, szomorúsággal és szeretettel, szent bohóckodással, a szentjánosbogár luciferin-lámpás potroh-tűzéssel. A sűrűség és zsúfoltság szitaszövetében, vonalrács-szítájában mindig meglátható egy emberfej, egy emberarc, egy emberalak, vállán a hosszú horgascőrű madárral, egy asszony-alak, gyönyörű nő, falevelekkel, árnycsipke-kendővel borítva, mintha az óriás holdfényes falusi éjszakában asszony áll az árnyéklevélhullás bodzabokrában az árnylevel-burjánzásban, az árnylevelhullás hullástalan, zajtalan csöndjében valahol Bián a Tópart utcában, vagy, mint márvány-nőszobor Párizsban a Père Lachaise-i temetőben. Az irgalom-gyászrothadásban, esőrozsdás szemeödrökkel, köldökrózsával és emlékekkel. A láz-finom Lipták-rácsozat millimikron nagyságú négyszögekből képződött rácsozót oly szűk, mint a szorongás, mint az ár-apály depresszió, a szorongás-szűk vonalrács, a selyemváz-vonalsűrűség élet-állapottá sűrűsödik munkáiban, biológiai lények, növények, emberek, mesék jelenléte ez a rácsozat, s a két fekete vonal közti négyzet, síklap, potrohshelvény-rés oly fehér, mint a köd-vo-

nal, szálkák közötti halhús, min a halál előtti keskeny szívverés. Vékony, mint a lezárt koporsó fedő-fugáján átizzó villanyfény, gyertyaláng, s az izzásszalag a halott fején, arcán, szemhéján, kezén, haján. Mese, mámor, varázslat, bukfencbohóc cirkusz, szentséges természet-áldozat, emberi hűség-nyilatkozat Lipták György művészete. És mindez a világ olyan vékony vonalakkól szöve és szeretve, mint a hajszaél velőcsövében fölfutó velőanyag, velővagyok-ágaskodás, mint egy virágszirom vízhordozó edényhálózata, mint egy tollpihe szőrpáfrány csipke-egyenesese, mint a testbőrben, embertestben virágzó kapillárisok hínárözöne. Fantasztikus finom és keskeny vonalakkól szita-halak, saláták, krisztustövissek, egymásból-kinövések, egymásba-átnövések. Szigorú, sűrű, párafinom, ködfátyol-húrasztalos, érett pitypangpehelygömb-bolyhos, aprólékosan összesűrített végzet és dicsőség ez a mű, olyan szigorúan lágy, pontos és precíz, mintha mikroszkóp alatt néznénk egy szúnyogot, csáptollasat, s már az ideghálók is látszanak, nemcsak a fej-test-szem-csáp, ízék, lemezek, lékek: melyek mint egy megcsomózott barna cérnadarab, az egész állat-gépszerkezet hálósan kinagyúl, a sávok, karéjok, kitinrács-páraszövetek, és világít mint a nyáréji égbolt az üveglap alá nyomott halál-lény csigaházzá föltekert vérzabáló-elefántormánnyal, toka alá tekerceszt szívótrombita-szakállal. Mi változott mégis Lipták Györgyben. A szigorú, szorongó, szinte depressziós hajszaélrácszat-természet kócosabb, bozontosabb, busásabb dúsabb, burjánzóbb lett keze és látomása által. Oldottabb lett és színesebb, foltosabb, olyan rózsaszínfehér lobogás, romantikus gyöngykék és izzás-fekete a fehérben, mint a csizmásan lovagló Leo Tolsztoj hasig-érő fehér szakállán átvilágító harmatos rózsahajnal a virágzó tavaszi csoda-mezőn. És egyik színes madárból, a toll-özön palástos madárhátból kinő a másik kisebb madár, mint nagy szökőkút páralombhullás-vízlevegélés tetejéből a másik víz-árványhajcsokor szökőkút. Ó, víz-emeletek, szökőkút-emeletek, madár-emeletek, bohócok, törpék, gnómok, almák, cezanne-i piros gömbök, tüskék, bozótok, öreg gépek, amelyek elhasználtan is nehezek, mint a szegénység, a régi szegénység gyerekkora. Zöld mámor, rózsamámor, piros folt-mámor, mese-almafán heverve könyöklő Thyl Ulenspiegel! Élet-viszony rács-viszony, felhő-viszony. E viszonyok színes fényzövedéke az Egész Világegyetem. Mert mi mindnyájan világszövedék-természet vagyunk: halandók, a valóság minden volt, mostani és jövőbeli lénye. Az emberi és az ember-alatti természet. A mind-halál! A párafátyol rózsacsöndek szívünkben, mint a sejtelem-virágállatok, zsákállattelepek a tengermélyben sziklára ragadva, szívünkre ragadva. És a rózsarácshal, akár az öröklét.

(Elhangzott a Vigadó Galériában 2003 májusában.)